

УЧИЛИЩНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО КЪМ ОУ "ЕЛИН ПЕЛИН" – БУРГАС
XIX състезание по български език и литература за ученици от I до VII клас

„ОБИЧАМ ТЕ, БЪЛГАРСКА РЕЧ!“

Бургас, 24.03.2018 г.

V клас

Уважаеми ученици,

Състезателният тест съдържа 25 езикови и литературни задачи. Последната задача е за създаване на текст, който трябва да напишете на отделен лист.

Отговорите отбелязвайте със син цвят на химикалката върху теста - официалният документ, който ще се оценява. Поради това е задължително верните според Вас отговори да отбелязвате внимателно.

За да отбележите своя отговор, срещу номера на съответната задача зачертайте със знака X буквата на избория от вас отговор.

Например:

Ако след това прецените, че първоначалният ви отговор не е верен, запълнете кръгчето с грешния отговор и зачертайте със знака X буквата на друг отговор, който приемате за верен.

Например:

За всяка от задачите със свободен отговор в теста е оставено празно място. Използвайте това място, за да запишете своя отговор.

Ако след това прецените, че записаният свободен отговор не е верен, задраскайте го с хоризонтална черта и запишете над него отговора, който според вас е правилен.

Запомнете! Като действителен отговор на съответната задача се приема само този, чиято буква е зачертана със знака X. За всяка задача трябва да е отбелязан не повече от един действителен отговор.

ПОЖЕЛАВАМЕ ВИ УСПЕШНА РАБОТА!

XIX състезание „Обичам те, българска реч!“-24.03.2018

Прочетете текста и разгледайте таблицата, за да изпълните задачи от 1. до 7. включително.

Автобусът

Първият автобус е въведен в Париж през 1662г. Наричат го „каляска“, защото е теглен от коне. Движи се редовно, независимо дали има пътници, или не. Самò по себе си това е голяма новост.

Към 1823 г. „каляските“ се използват и в град Нант, Франция, където стават много популярни. Стопанисва ги С.Бодли. Той иска да разшири услугата и търси название, което да съобщава, че това е услуга за всички хора.

Крайната спирка в центъра на Нант е пред магазин „Омнес Омнибус“. Латинската дума „омнибус“ означава „за всичко“, но може да означава и „за всички“. С.Бодли нарича транспортната си служба „Омнибус“. По-късно думата се съкращава на „бус“, като започва да назовава и транспортното средство (днес на български „автобус“).

От 1898г. между Нант и Вельой се движат автобуси, които вече работят с бензин. Автобуси на два етажа се появяват много по-рано – още през 1847г. в Лондон. Те са теглени от коне. Двуетажни автобуси със закрыта платформа започват да се използват в Лондон през 1930г. Тогава се появява и дизеловият автобус. Теглените от коне автобуси не изчезват дори след въвеждането на автобуси с двигател. Последният английски автобус, теглен от коне, се движи чак до 1922г.!

Таблица към текста

Година	Град	История, факти
1662	Париж	Поява на първия автобус, наричан „каляска“. Движи се с коне и представлява новост.
1823	Нант/Франция/	Автобусите „каляска“ са популяризирани от С. Бодли. Той основава транспортна служба, наречена „Омнибус“.
1847	Лондон	Тръгват първите автобуси на два етажа, теглени от коне.
1898	Нант и Вельой	Между двата града се движат автобуси, които работят с бензин.
1922	Лондон	Дотогава се движи последният английски автобус, теглен от коне.
1930	Лондон	Използват се двуетажни автобуси със закрыта платформа. Появява се първият дизелов автобус.

1. В текста е включена информация за:

- а/ трудностите при създаването на автобуса;
- б/ етапите в създаването на общественя транспорт;
- в/ създаването и развитието на градския обществен транспорт;
- г/ създаването и развитието на общественя транспорт с автобуси.

2. Причина да се търси име на обществената транспортна услуга с автобус според текста е:

- а/ новостта на услугата;
- б/ нарасналата популярност на услугата;
- в/ техническото развитие;
- г/ създаването на междуградския автобус.

3. Според текста първите автобуси стават популярни през:

- а/ 1662 г. в Париж;   б/ 1823 г. в Нант;   в/ 1847г. в Лондон;   г/ 1930 г. в Лондон.

4. Изречението *Тогав се появява и дизеловият автобус* означава, че :

- а/ дизеловият автобус се появява в началото на XIX век;
- б/ дизеловият автобус се появява в края на XIX век;
- в/ дизеловият автобус се появява в началото на XX век;
- г/ дизеловият автобус се появява в средата на XVII век.

5. Връзката между първото и второто изречение в текста се осъществява чрез:

- а/ лексикално повторение;   б/ контекстов синоним;
- в/ показателно местоимение ;   г/ лично местоимение.

6. Като имате предвид информацията от текста и таблицата, посочете **ВЯРНОТО** твърдение.

- а/ Информацията в текста и информацията в таблицата се допълват.
- б/ Информацията в таблицата е направена на базата на информацията в текста.
- в/ Информацията в таблицата е по-пълна от информацията в текста.
- г/ Информацията в текста и информацията в таблицата нямат нищо общо.

7. Какъв е видът на подчертаното в текста изречение по състав? Запишете отговора си!

.....

8. В коя дума има непостоянно „Ъ“?

- а/ сладък;   б/ кръськ;   в/ пляськ;   г/ пясък.

9. В коя пословица няма антоними?

а/ Болен здрав носи.

б/ Ситият на гладния не вярва.

в/ Ръцете му слаби, ама знай да граби.

г/ Бели пари за черни дни.

10. Какви са подчертаните думи в двете изречения?

За нос Калиакра има вълнуваща легенда.

Орловият му нос се откроява на слабото лице.

а/ синоними;

б/ омоними;

в/ пароними;

г/ сродни думи.

11. На кой ред и в трите думи има правописна грешка?

а/ сбор, беридба, изкушение;

б/ безсилие, отмествам, възпитание;

в/ окрашение, ноща, възстание;

г/ вършитба, испытание, уговорка.

12. В кое изречение **НЯМА** притежателно местоимение?

а/ Заварих неговия дом, потънал в самота.

б/ Благодаря ви за голямото доверие.

в/ По нашите земи са живели различни народи.

г/ На изпитото му лице грейна усмивка.

13. В кой ред всички глаголи са в минало свършено време?

а/ измъкна се, легнаха, вдигнах;

б/ изпрахме, посрещаме, стоях;

в/ мислеше, счупиха, давам;

г/ приличах, стоях, бера.

14. В кое изречение **НЕ** е допусната грешка в членуването ?

а/ Къщата до магазинът се срути.

б/ Сребърния сервиз на леля блести от чистота.

в/ Това е откъс от романът „Под игото“.

г/ Водният канал замръзна от ужасния студ.

15. Зачеркнете ненужното местоимение:

Всеки сам най-добре може да разкаже за своите / неговите проблеми.

Който зло прави, на него си/ себе си го прави.

16. Направете морфеманализ на думата: **ПРЕРАЗКАЗИТЕ**.

.....
.....

17. Препишете изреченията, като поправите допуснатите правописни и пунктуационни грешки.

На празникът цветница християните отиват на църква. Оттам донасят в къщи върбови клонки с които окрасяват входната врата, за да бъдат здрави.

.....
.....
.....
.....

18. Преразкажете пряката реч, като запазите глаголното време и спазите пунктуационните правила.

Учителят каза:

–Иване, извади микроскопа от шкафа и ми го донеси веднага!

.....
 .....

19. Кой е куцият бог на огъня и на коваческото изкуство в древногръцката митология?

а/ Хефест;   б/ Хермес ;   в/ Арес ;   г/ Хадес.

20. За героя от вълшебните приказки са верни следните твърдения:

/Посочете НЕВЕРНИЯ отговор/

а/ Преодолява редица препятствия, за да постигне целта си.

б/ Постига победата си чрез разнообразни вълшебни средства /пръчка, пръстен, торбичка, летящо килимче, шапка „невидимка“/.

в/ Приказният герой е част от голям колектив, където добрите и лошите постоянно воюват помежду си.

г/ Приказният герой никога не успява да получи за жена любимата девойка.

21. Кой от обичаите НЕ е свързан с празника Гергьовден?

а/ Преди изгрев слънце се берат цветя и билки, сплитат се на венци и с тях се окичват овцете и козите.

б/ От първото родило се бяло мъжко агне се прави курбан.

в/ Приготвя се бѣдник, който се поставя в огнището.

г/ Месят се обредни хлябове, като най-големият се нарича на името на светеца.

22. От коя народна приказка е откъсът?

Пръстът се позлатил и така си останал – златен. А подир златната вода потекла черна.

а/ „Тримата братя и златната ябълка“ ;

б/ „Златното момиче“;

в/ „Грозното патенце“ ;

г/ „Котаракът в чизми“.

23. Основният конфликт в приказката „Златното момиче“ е сблъсъкът между:

/Посочете НЕВЕРНИЯ отговор./

а/ доброто и злото;

б/ правилното и грешното;

в/ хитростта и глупостта;

г/ скромността и алчността.

24. Попълнете празните места с подходящите думи или словосъчетания.

Родословно дърво наричаме всяка ..... / А/, която показва ..... /Б/ между хората в един род. Тя може да има ..... /В/ на дърво, в чиито корени са записани имената на родоначалниците – тези известни ..... /Г/, от които един род води началото си.

а/ таблица, рисунка, схема;

б/ семейните връзки, отношенията, законите;

в/ гледка, форма, изображение ;

г/ родители, дядовци, предци.

25. Разтълкувайте с няколко изречения каква представа за семейните отношения, за взаимоотношенията в рода дава народната песен „Троица братя града градиях“

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Дидактическа задача: Преразкажете приказката от името на стареца.

ЗЛАТЕН ДЪЖД

Ран Босилек

Един старец отишъл в града и си купил стара пукната тенджера. Нахлупил я на главата си и тръгнал към село. Кой как го срещнал, все го питал:

- Старче, за какво ти е тая тенджера?

Старецът отговарял:

- Покривът ми е прокапал. Ще захлупя дупката с тенджерата.

Отишъл си старецът вкъщи. Захлупил с тенджерата покрива, гдето капело.

Една нощ старецът сънувал, че от небето бил завалял златен дъжд.

На сутринта отишъл в градината. Искал да си посади едно дръвче. Изкопал дупка, а там намерил гърне. Отхлупил го. Видял, че е пълно с жълтици. Той си помислил: „Гледай ти сполука! Нощес сънувах златен дъжд и ето ти гърне с жълтици!”

Но помислил и си рекъл:

- Златото, което сънувах нощес, идеше от небето, а тия жълтици са заровени в земята. Значи не са мои.

Той захлупил гърнето и го заровил. Съседът му го видял. Зачудил се какво си говори старецът. Погледнал през оградата и забелязал, че бил заровил нещо в земята.

Старецът се прибрал вкъщи. А съседът прескочил оградата, разровил прясната пръст и извадил гърнето. Отхлупил го и видял, че змии мърдат в него. Той се ядосал много и решил да си отмъсти на стареца. Взел гърнето и се покачил на покрива на съседа. Махнал счупената тенджера, изсипал през дупката змиите в стаята на стареца, па извикал:

- Старче, старче, гледай какво има в стаята ти!

Отишъл старецът в стаята. Гледа – от тавана вали дъжд от жълтици. Той се зарадвал и рекъл:

- Такъв дъжд видях и на сън. Тоя път златото иде от небето и е предназначено за мене.

Старецът събрал жълтиците. Станал много богат и прекарал старините си весел и безгрижен.